

รายงานการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาประจำสัปดาห์
Weekly Epidemiological Surveillance Report, Thailand

ปีที่ 44 ฉบับที่ 27 : 12 กรกฎาคม 2556

Volume 44 Number 27 : July 12, 2013

สำนักโรคระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข / Bureau of Epidemiology, Department of Disease Control, Ministry of Public Health

การบาดเจ็บรุนแรงจากการถูกฟ้าผ่า ข้อมูลจากระบบเฝ้าระวังการบาดเจ็บแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2555
(Severe Injuries from Lightning-Related Injuries under National Injury Surveillance System, Thailand, 2012)

✉ a.rangpueng@gmail.com

อรุณี รั้งผึ้ง, พิมพ์ภา เตชะกมลสุข และอนงค์ แสงจันทร์ทิพย์
สำนักโรคระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค

ฟ้าผ่าเป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติที่มนุษย์ให้ความสนใจและเกรงกลัวมาตั้งแต่สมัยโบราณ อุบัติการณ์ของการได้รับอันตรายจากฟ้าผ่าในประเทศไทยยังไม่มีรายงานเป็นหลักฐานชัดเจน เคยมีผู้ประมาณอัตราการตายจากฟ้าผ่าไว้ประมาณร้อยละ 20-30 แต่คาดว่า การประมาณการนี้ดูจะมากเกินไปเนื่องจากแหล่งข้อมูลทางการแพทย์ที่นำมาใช้ประเมินมักจะเป็นข้อมูลผู้ป่วยที่อาการหนัก ในความเป็นจริงแล้วยังมีรายงานอยู่เรื่อยๆ ถึงผู้รอดชีวิตจากการถูกฟ้าผ่า ซึ่งพบเป็นจำนวนหลายร้อยราย แต่ผู้ที่รอดชีวิตนั้นมักจะมีภาวะพิการเนื่องจากการถูกฟ้าผ่าติดตัวไปตลอดชีวิต จากรายงานผู้ถูกฟ้าผ่ามักจะเกี่ยวข้องกับการเดินทางขนส่งเช่น เกิดขึ้นขณะที่กำลังยืนอยู่ข้างยานพาหนะ หรือฟ้าผ่าอากาศยาน นอกจากนี้แล้วยังพบผู้ถูกฟ้าผ่าขณะเล่นกีฬาากลางแจ้ง เช่น กอล์ฟ ฟุตบอล หรือกีฬาทางน้ำ

สำนักโรคระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ได้วิเคราะห์สถานการณ์การบาดเจ็บรุนแรงจากการถูกฟ้าผ่า (Lightning-related injuries) จากโรงพยาบาลเครือข่ายเฝ้าระวังการบาดเจ็บแห่งชาติ 33 แห่ง พบจำนวนผู้บาดเจ็บรุนแรง (ผู้บาดเจ็บที่บาดเจ็บไม่เกิน 7 วันเข้ารับการรักษาที่ห้องฉุกเฉินและรับไว้

สังเกตอาการหรือรับไว้รักษาในโรงพยาบาลหรือเสียชีวิต) ระหว่างปี พ.ศ. 2551 - 2555 พบสรุปได้ดังนี้

จำนวนผู้บาดเจ็บรุนแรงจากการถูกฟ้าผ่า (ICD-10 รหัส X 33) ระหว่างปี พ.ศ. 2551-2555 ทั้งสิ้น 180 ราย เฉลี่ยปีละ 36 ราย เสียชีวิต 46 ราย อัตราเจ็บตายเป็นร้อยละ 23.89 จำนวนผู้ป่วยมีแนวโน้มสูงขึ้น จากจำนวน 34 ราย ในปี พ.ศ. 2551 เป็น 35 ราย ในปีพ.ศ. 2555 (รูปที่ 1) โดยในปี พ.ศ. 2555 ผู้บาดเจ็บรุนแรงเป็นเพศชาย ร้อยละ 68.3 อายุเฉลี่ย (median) 36 ปี เป็นกลุ่มวัยทำงาน 45-49 ปี ร้อยละ 17.4 รองลงมา คือ กลุ่มอายุ 30 - 34 ปี และ 20 - 24 ปี ร้อยละ 14.29 เป็นเกษตรกร ร้อยละ 45.71 รองลงมา คือ นักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 40.0 และผู้ใช้แรงงาน ร้อยละ 8.57

เดือนเมษายน เกิดเหตุสูงสุด (รูปที่ 2) รองลงมา คือ เดือน พฤษภาคม วันเสาร์เกิดเหตุสูงสุดร้อยละ 31.43 ช่วงเวลาเกิดเหตุสูงสุด คือ เวลา 14.00 - 14.59 น. ร้อยละ 25.71 รองลงมา คือ เวลา 15.00 - 15.59 น. ร้อยละ 20.00 และ 16.00 - 16.59 น. ร้อยละ 14.30 สถานที่เกิดเหตุ คือ นา ไร่ สวน ร้อยละ 8.10

การตีมีเครื่องตีมีแอลกอฮอล์ในผู้บาดเจ็บรุนแรงจากฟ้าผ่า เฉลี่ย ร้อยละ 3.88 และมีแนวโน้มสูงขึ้น โดยในปี พ.ศ. 2555 พบ

◆ การบาดเจ็บรุนแรงจากการถูกฟ้าผ่า ข้อมูลจากระบบเฝ้าระวังการบาดเจ็บแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2555	417
◆ สรุปการตรวจข่าวการระบาดของโรคในรอบสัปดาห์ที่ 27 ระหว่างวันที่ 30 มิถุนายน - 6 กรกฎาคม 2556	421
◆ ข้อมูลรายงานโรคเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาประจำสัปดาห์ที่ 27 ระหว่างวันที่ 30 มิถุนายน - 6 กรกฎาคม 2556	424
◆ ข้อมูลรายงานโรคเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาประจำเดือนมิถุนายน 2556	429

วัตถุประสงค์ในการจัดทำ รายงานการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาประจำสัปดาห์

1. เพื่อให้หน่วยงานเจ้าของข้อมูลรายงานเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา ได้ตรวจสอบและแก้ไขให้ถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
2. เพื่อวิเคราะห์และรายงานสถานการณ์โรคที่เป็นปัจจุบัน ทั้งใน และต่างประเทศ
3. เพื่อเป็นสื่อกลางในการนำเสนอผลการสอบสวนโรค หรืองานศึกษาวิจัยที่สำคัญและเป็นปัจจุบัน
4. เพื่อเผยแพร่ความรู้ ตลอดจนแนวทางการดำเนินงานทางระบาดวิทยาและสาธารณสุข

คณะที่ปรึกษา

นายแพทย์สุชาติ เจตนเสน นายแพทย์ประจักษ์ กุณาต
นายแพทย์รัชช จายน้อยอิน นายแพทย์ประเสริฐ ทองเจริญ
นายแพทย์คำนวณ อึ้งชูศักดิ์ นายสัตวแพทย์ประวิทย์ ชุมเกษียร
นายองอาจ เจริญสุข

หัวหน้ากองบรรณาธิการ : นายแพทย์ภาสกร อัครเสวี

บรรณาธิการประจำฉบับ : บริมาต ตักดีศิริสัมพันธ์

บรรณาธิการวิชาการ : พญ.พิมพ์ภา เตชะกมลสุข

กองบรรณาธิการ

บริมาต ตักดีศิริสัมพันธ์ พงษ์ศิริ วัฒนาสุรภิตต์

ฝ่ายข้อมูล

สมาน สมบูรณ์รัตน์ ศศิธรณ์ มาแอดิยน พธิ์ ศรีหมอก
น.สพ. ธีรศักดิ์ ชักนำ สมเจตน์ ตั้งเจริญศิลป์

ฝ่ายจัดส่ง : พิรยา ดล้ายพ้อแดง เชิดชัย ดาราแจ่ม สวัสดิ์ สว่างชม

ฝ่ายศิลป์ : บริมาต ตักดีศิริสัมพันธ์

สื่ออิเล็กทรอนิกส์ : บริมาต ตักดีศิริสัมพันธ์ พิรยา ดล้ายพ้อแดง

แนวทางการเฝ้าระวังใช้หัตถคนในคน

- แนวทางการเฝ้าระวังใช้หัตถคนในคน
- แบบส่งตัวอย่างเพื่อตรวจวินิจฉัยผู้ป่วยสงสัยใช้หัตถคน/ใช้หัตถคน
- แบบแจ้งผู้ป่วยกลุ่มอาการคล้ายใช้หัตถคนใหญ่ (ILI) ในข่ายเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา (AI 1)
- แนวทางการส่งตัวอย่างตรวจเชื้อใช้หัตถคน
- แบบสอบสวนผู้ป่วยสงสัยใช้หัตถคนใหญ่/ใช้หัตถคน (AI-2)

สามารถดาวน์โหลดได้จากเว็บไซต์สำนักระบาดวิทยาในกรณีพบผู้ป่วยสงสัยใช้หัตถคน ให้กรอกแบบรายงานผู้ป่วยอาการคล้ายใช้หัตถคนใหญ่ ส่งสำนักระบาดวิทยา ภายใน 24 ชั่วโมง มาที่ outbreak@health.moph.go.th หรือโทรสารที่หมายเลข 0-2591-8579 หรือ แจ้งทางโทรศัพท์ที่ หมายเลข 0-2590-1882, 0-2590-1876, 0-2590-1895

ส่งบทความ ขอดัดเห็น หรือพบความคลาดเคลื่อนของข้อมูล

กรุณาแจ้งมายัง

กลุ่มจัดการความรู้และเผยแพร่วิชาการ สำนักระบาดวิทยา

E-mail: panda_tid@hotmail.com หรือ wesr@windowslive.com

สัดส่วนการตีพิมพ์เครื่องตีพิมพ์แอลกอฮอล์สูงสุด ร้อยละ 11.4 สูงขึ้นจากปี พ.ศ. 2554 ร้อยละ 3.4 ประมาณ 3.31 เท่า

โรงพยาบาลจังหวัดเครือข่ายเฝ้าระวังการบาดเจ็บที่มีผู้บาดเจ็บรุนแรงจากฟ้าผ่าสูงสุด คือ รพท.เจ้าพระยาอภัยภูเบศร รพ.นครราชสีมาและรพท.หาดใหญ่ แต่ละโรงพยาบาล ร้อยละ 11.43 (ตารางที่ 1) อวัยวะที่ได้รับบาดเจ็บจากฟ้าผ่าส่วนใหญ่ไม่สามารถระบุได้ ร้อยละ 53.3 รองลงมา คือ ศีรษะ ร้อยละ 17.7

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

แนวโน้มของผู้บาดเจ็บรุนแรงจากการถูกฟ้าผ่า พ.ศ. 2551-2555 ในปี พ.ศ. 2553 จำนวนผู้บาดเจ็บสูงสุด จำนวน 35 ราย ในปี พ.ศ. 2552 จำนวนผู้เสียชีวิตสูงสุด 12 ราย

กลุ่มวัยทำงาน 45-49 ปี เป็นกลุ่มที่บาดเจ็บรุนแรงสูงสุดถึง ร้อยละ 17.4 สถานที่เกิดเหตุส่วนใหญ่เกิดบริเวณนา ไร่ สวน ควรมีการแนะนำไม่ให้สวมใส่อุปกรณ์ที่เป็นสื่อไฟฟ้า เช่น สร้อยหรือเครื่องราง ของขลังที่เป็นโลหะ

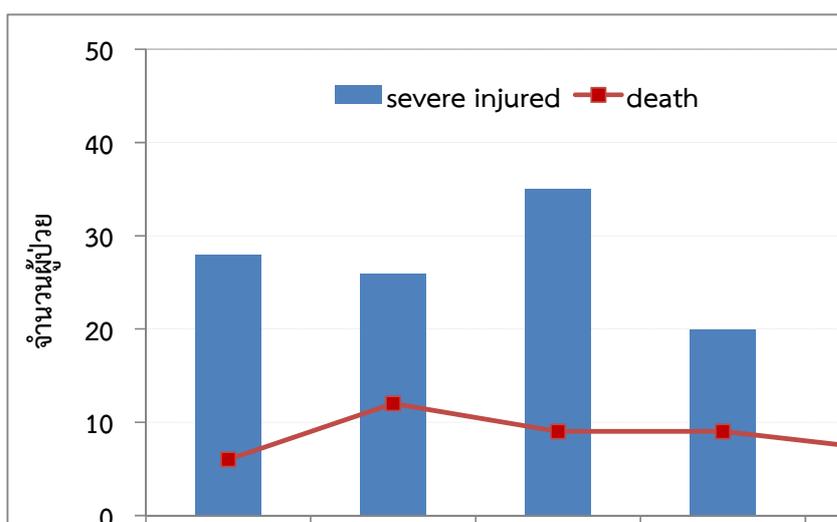
ผู้บาดเจ็บรุนแรงจากการถูกฟ้าผ่า มีการตีพิมพ์ตีพิมพ์แอลกอฮอล์ร่วมด้วย 11.4 สูงขึ้นจากปี พ.ศ. 2554 ร้อยละ 3.4 ประมาณ 3.31 เท่า

ในวันที่อากาศร้อนอบอ้าว ความชื้นในอากาศสูง ถ้ามีพายุฝนฟ้าคะนองจะมีโอกาสเกิดฟ้าผ่าได้ง่าย มีผู้ให้คำแนะนำการป้องกันฟ้าผ่าไว้มากมาย^(1,2,3) หลักสำคัญ คือ ถ้ามีพายุฝนฟ้าคะนอง ควรหลบอยู่ในที่ปลอดภัย เช่น ในอาคาร บ้านเรือน หรืออยู่ในรถยนต์ ปิดประตูหน้าต่างให้มิดชิด อยู่ห่างจากสื่อไฟฟ้า โลหะ เช่น สายไฟ ท่อน้ำ สายล่อฟ้า ไม่ควรเปิดเครื่องใช้ไฟฟ้าขณะมีพายุฝนฟ้าคะนอง ถ้าอยู่ในที่โล่งแจ้งไม่ควรหลบฝนใต้ต้นไม้ใหญ่ที่ยืนต้นโดดเดี่ยว หรือสิ่งปลูกสร้างที่สูงที่สุดในบริเวณนั้น ถ้าไม่มีที่หลบควรหลบอยู่ที่พุ่มไม้เตี้ยๆ หรือนอนราบในคู หรือคันดินเล็กๆ ไม่ควรจับกลุ่มอยู่หลายคนเพราะอาจได้รับอันตรายพร้อมกัน ถ้ากำลังทำงานกลางแจ้งที่ใช้เครื่องจักรกลขนาดใหญ่ เช่น รถขุดดิน รถตักดิน ควรหยุดงานก่อน เข้าหลบในที่ปลอดภัย ถ้ากำลังอยู่ในน้ำหรือบ่อน้ำหรือในเรือขนาดเล็ก เช่น ตกปลา เล่นกีฬาทางน้ำ ควรขึ้นจากน้ำทันที

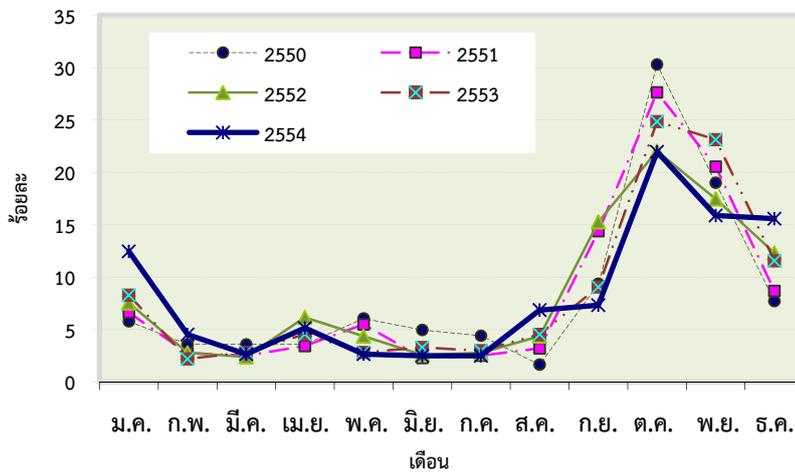
จากการศึกษาระยะปลอดภัยจากฟ้าผ่า⁽³⁾ ให้นับเวลาเป็นวินาทีหลังจากเห็นแสงฟ้าแลบจนถึงได้ยินเสียงฟ้าร้อง แล้วหารด้วย 5 จะทราบระยะทางจากจุดฟ้าผ่าถึงจุดที่ยืนอยู่ในหน่วยวัดเป็นไมล์ ระยะที่ปลอดภัยจากฟ้าผ่าที่แนะนำไว้คือมากกว่า 3 ไมล์ ถ้าคำนวณระยะทางได้น้อยกว่า 3 ไมล์ ควรรีบหลบเข้าที่กำบังที่ปลอดภัยและไม่ควรออกจากที่กำบังจนกว่าแสงฟ้าแลบหรือเสียงฟ้าร้องครั้งสุดท้ายหมดไปไม่น้อยกว่า 30 นาที สิ่งบอกเหตุว่ากำลังจะเกิดฟ้าผ่าในบริเวณใกล้เคียง คือ หมหรือขนลุกชันจากไฟฟ้าสถิตที่พื้นดิน แนะนำให้นั่งยองเขย่งปลายเท้า เท้าชิดกัน เพื่อลดจุดสัมผัสไฟฟ้าและปัญหา Stride potential

ตารางที่ 1 ร้อยละผู้บาดเจ็บรุนแรงจากฟ้าผ่า จำแนกตามโรงพยาบาลเครือข่ายการบาดเจ็บ ปี พ.ศ. 2555

ลำดับที่	โรงพยาบาลเครือข่าย IS	ร้อยละผู้บาดเจ็บรุนแรง	
		ค่าเฉลี่ยปี พ.ศ.2551-2554	2555
1	เจ้าพระยาอภัยภูเบศร	2.07	11.43
2	มหาราชนครราชสีมา	12.41	11.43
3	หาดใหญ่	0.69	11.43
4	มหาราชนครศรีธรรมราช	3.45	8.58
5	ขอนแก่น	8.97	5.71
6	อุดรธานี	3.45	5.71
7	อุดรดิตถ์	4.83	5.71
8	เชียงใหม่ประชาชนุเคราะห์	3.45	5.71
9	สวรรค์ประชารักษ์	6.90	5.71
10	เจ้าพระยามรราช	0.00	5.71
11	สุราษฎร์ธานี	4.83	5.71
12	ชลบุรี	1.38	2.86
13	ระยอง	2.07	2.86
14	พระปกเกล้า	5.52	2.86
15	สรรพสิทธิประสงค์	18.62	2.86
16	นครปฐม	0.00	2.86
17	ตรัง	1.38	2.86
18	สระบุรี	4.14	0.00
19	สุรินทร์	5.52	0.00
20	พิษณุโลก	2.07	0.00
21	ราชบุรี	1.38	0.00
22	ยะลา	2.07	0.00
23	พุทธโสธร	2.76	0.00
24	กระบี่	1.38	0.00
25	วชิรภูเก็ต	0.69	0.00
	รวม	100	100

รูปที่ 1 จำนวนผู้บาดเจ็บรุนแรงและเสียชีวิตจากฟ้าผ่า จำแนกตาม ปี พ.ศ. 2551 - 2555

รูปที่ 2 สัดส่วนผู้บาดเจ็บรุนแรงจากฟ้าผ่า จำแนกตามเดือน ปี พ.ศ. 2551 – 2555

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณโรงพยาบาลเครือข่ายเฝ้าระวังการบาดเจ็บระดับชาติ จำนวน 33 แห่ง 1.รพม.นครศรีธรรมราช 2.รพศ.ลำปาง 3.รพศ.หาดใหญ่ (สงขลา) 4.รพศ.พระปกเกล้า (จันทบุรี) 5.รพศ.สระบุรี 6.รพม.นครราชสีมา 7.รพศ.ขอนแก่น 8.รพ.เลิดสิน (กรุงเทพมหานคร) 9.รพ.นพรัตน์ราชธานี (กรุงเทพมหานคร) 10.รพศ.สวรรค์ประชารักษ์ (นครสวรรค์) 11.รพท.พระนั่งเกล้า (นนทบุรี) 12.รพ.ชุมพรเขตอุดมศักดิ์ (ชุมพร) 13.รพศ.ราชบุรี 14.รพศ.ระยอง 15.รพศ.สุราษฎร์ธานี 16.รพ.เจ้าพระยาอภัยภูเบศร 17.รพท.บุรีรัมย์ 18.รพศ.สุรินทร์ 19.รพศ.เชียงใหม่ประชานุเคราะห์ (เชียงใหม่) 20.รพศ.อุดรธานี 21.รพศ.อุตรดิตถ์ 22.รพศ.ยะลา 23.รพศ.นครปฐม 24.รพ.เจ้าพระยายมราช 25.รพศ.ตรัง 26.รพ.พระพุทธชินราช 27.รพท.ฉะเชิงเทรา 28.รพท.พระนครศรีอยุธยา 29. รพท.

พุทธโสธร 30.รพศ.ลำปาง 31. รพท.หาดใหญ่ 32.รพท.กระบี่ และ 33.รพท.วชิรภูเก็ต

เอกสารอ้างอิง

1. Moolao P, Annopetch C. Lightning injury: a case report. J Med Assoc Thai 1993;76:410-4.
2. Cooper MA, Holle R, Lopez R. Recommendation for lightning safety. JAMA 1999;282:1132-3.
3. National Oceanic and Atmospheric Administration, National Weather Service. Lightning Safety: When Thunder Roars, Go Indoors!. Available from URL: <http://www.uic.edu/labs/lightninginjury>

แนะนำการอ้างอิงสำหรับบทความนี้

อรุณา รังผึ้ง, พิมพ์ภา เตชะกมลสุข, อนงค์ แสงจันทร์ทิพย์. การบาดเจ็บรุนแรงจากการถูกฟ้าผ่า ข้อมูลจากระบบเฝ้าระวังการบาดเจ็บแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2555. รายงานการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาประจำสัปดาห์ 2556; 44: 417-20.

Suggested Citation for this Article

Rungpueng A, Techakamonsuk P, Sangjantip A. Severe Injuries from Lightning-Related Injuries under National Injury Surveillance System, Thailand, 2012. Weekly Epidemiological Surveillance Report 2013; 44: 417-20.